Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Бишнинская основная общеобразовательная школа Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан»

«Рассмотрено» Руководитель ШМО гуманитарных предметов __________ / З. Ю. Файзиева/ Протокол № _____ от «_31_» ____08_____ 2023 г.	**«Согласовано»** Заместитель директора по УР __________ /Г. Ю. Гарифуллина/ «_31_» ______08______ 2023 г.	**«Утверждено»** Директор школы ______________ /З. М. Сабирова/ Приказ № 135-ОД «31» ___08___ 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по литературному чтению на родном (татарском) языке

в 3 классе

Закировой Айсылу Наильевны, учителя начальных классов

Рассмотрено на заседании
педагогического совета школы.
Протокол №__ от «___» ___________ 2023 года

2023-2024 учебный год

Пояснительная записка

Рабочая программа учебного предмета **Литературное чтение на родном (татарском) языке** (далее Рабочая программа) составлена в соответствии со следующими нормативно-правовыми документами:

1.Федеральным Законом «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ,

2. Федеральным государственным образовательным стандартом начального общего образования второго поколения, утвержденным приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 6 октября 2009 года,№373

3. Приказом МО и Н РФ от 31.12.2015 № 1576 «О внесении изменений в Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования, утвержденный приказом Министерства образовании и науки РФ от 6.10.2009 №373»,

4.Основной образовательной программой начального общего образования МБОУ «Бишнинская основная общеобразовательная школа ЗМР РТ»;

5.Уставом МБОУ «Бишнинская основная общеобразовательная школа ЗМР РТ»;

6.Учебным планом МБОУ «Бишнинская основная общеобразовательная школа ЗМР РТ» на 2023-2024 учебный год;

7. Положением о структуре, порядке разработки и утверждения рабочих программ педагогов Муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения «Бишнинская основная общеобразовательная школа Зеленодольского муниципального района Республики Татарстан».

Общая характеристика программы

Литературное чтение на родном языке является одним из базовых предметов на уровне начального общего образования. Эта предметная область способствует формированию позитивного и целостного мировосприятия младших школьников, отвечает за воспитание нравственного и ответственного сознания. Основная цель, реализуемая средствами

литературного чтения, связана с формированием грамотного читателя, который с течением времени сможет самостоятельно выбирать книги и пользоваться библиотекой, и ориентируясь на собственные предпочтения, и в зависимости от поставленной учебной задачи, также сможет использовать свою читательскую деятельность как средство для самообразования.

В 3 классе внимание уделяется умению читать про себя в процессе первичного ознакомительного чтения, повторного просмотрового чтения, выборочного и повторного изучающего чтения. Происходит дальнейшее совершенствование умений и навыков осознанного и выразительного чтения.

Анализ особенностей собственного чтения вслух, формирование потребности совершенствования техники чтения, установки на увеличение его скорости. В 3-ем классе предусматривается знакомство с некоторыми важными особенностями поэтической формы, школьники находят в стихах парную и перекрестную рифмы, знакомятся с понятием ритма.

В 3 классе к основным видам учебной деятельности учащихся добавляется создание собственных текстов, которое выполняется в рабочей тетради. Программа 3 класса состоит из 8 разделов. Как и во всех классах, к каждому разделу предлагаются хрестоматийные тексты. Разделы взаимосвязаны, четко систематизированы. Часть содержания посвящена современности, где преобладают тексты писателей и поэтов на актуальные темы для детей (Р. Корбан, Р. Файзуллин, М. Галиев, Р. Мингалим, Н. Гыйматдинова, Йолдыз, Н. Ахмадиев и др.).

Программа знакомит с такими древними жанрами, как сказка о животных, басня, пословица. Именно в 3 классе формируются самые первые представления о литературном процессе как движении от фольклора к авторской литературе. Углубляется знакомство с особенностями поэтики разных жанров. Круг чтения расширяется за счет фольклорных текстов разных народов (татарский, русский, английский, венгерский, эстонский, монгольский, уйгурский, казахский, кабардинский, африканские сказки), а также за счет современной литературы, которая близка и понятна и

детям, и взрослым. Через сказки формируется общее представление о сказке, развитие сказки во времени: в «просто древних сказках» начинает цениться ум, хитрость героя (а не его физическое превосходство); в «менее древних сказках» – нравоучительный характер, благородство героя, его способность быть благодарным. Также дается представление о «бродящих» сказочных сюжетах. Много внимания уделяется изучению пословиц, обучению использовать пословицы «к слову», «к случаю», подбор пословиц для иллюстрации сказочных и басенных сюжетов. После пословиц появляются басни. Выделяется двучленная структура басни: сюжетная часть (история) и мораль (нравственный вывод, поучение).

Происхождение сюжетной части басни из сказки о животных, сходство с пословицей. В учебнике дается достаточное количество текстов басен, есть переводы басен Эзопа, И. Крылова, Л. Толстого, также оригинальные басни поэтов 19 века (К. Насыйри, Т. Яхин, В. Радлов), поэтов 20 века (Г. Тукай, М. Гафури, Н. Исанбет, Г. Шамуков, А. Исхак), современных поэтов (Ф. Яруллин, Ф. Яхин).

Основные цели и задачи изучения предмета в начальной школе

Изучение литературного чтения на родном языке на ступени начального общего образования в образовательных учреждениях направлено на достижение следующих **целей:**

- Овладение навыком осознанного, правильного, беглого и выразительного чтения как базовым в системе образования младшего школьника; формирование
- читательского кругозора и приобретение опыта самостоятельной художественной деятельности;
- Развитие художественно-творческих и познавательных способностей, эмоциональной отзывчивости при чтении художественных произведений,
- формирование эстетического отношения к искусству слова;
- Воспитание интереса к чтению и книге, потребности в общении с миром художественной литературы; обогащение нравственного опыта младших
- школьников; формирование представлений о добре и зле, развитие нравственных чувств, уважения к культуре народов многонациональной России.

Обучение чтению по данной программе предполагает реализацию следующих **задач:**
1. Формирование устойчивого желания читать доступную возрасту литературу. (Мотивационная сторона читательской деятельности.)
2. Совершенствование у детей навыка чтения: сознательности, правильности, беглости, выразительности. (Техническая основа процесса чтения.)
3. Формирование способности к полноценному (адекватному и всестороннему) восприятию литературного текста. (Содержательная сторона чтения: непосредственный эмоциональный отклик, обдумывающее восприятие, постижение подтекста, авторского замысла и собственного отношения к тому, что и как написано.)
4. Усвоение различных способов творческой интерпретации художественного текста: выразительного чтения по книге и наизусть, драматизации, словесного рисования, творческого пересказа, музыкального иллюстрирования, составления диафильма и др.
5.Обучение практическим умениям преобразования текста: определению главного и второстепенного, нахождению опорных слов, выделению смысловых частей, озаглавливанию, составлению плана, пересказу и др. (Общеучебные умения работы с текстом, позволяющие логически перерабатывать и усваивать познавательную информацию.)
6. Обогащение читательского опыта посредством накопления и систематизации литературных впечатлений, разнообразных по эмоциональной окраске, тематике, видожанровой принадлежности, и на этой базе практическое освоение элементарных литературоведческих понятий. (Основы литературного развития.)
7. Овладение детьми умением пользоваться определенным программой набором средств внетекстовой информации (обложка, титульный лист и др.), превращающих текст в книгу и позволяющих ориентироваться в ней.

Описание места изучаемого предмета

Программа составлена на 34 учебные недели (68 часов) из расчета 2 учебных часа в неделю.

Результаты изучения учебного предмета

Личностные результаты

Учащийся научится:

- испытывать чувство гордости за свою Родину, российский народ и историю России при работе с текстами об истории и культуре нашей страны, древних и современных городах, известных людях;
- осознавать свою этническую и национальную принадлежность;
- относиться с уважением к представителям других народов;
- уважительно относиться к иному мнению;
- понимать практическую значимость получаемых знаний по татарскому языку;
- соблюдать правила поведения на уроке и в классе;
- развивать навыки сотрудничества с одноклассниками и со взрослыми;
- конструктивно разрешать проблемные ситуации;
- оценивать свои успехи в освоении языка.

Учащийся получит возможность:

- сформировать целостный социально ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии природы, народов, культур и религий; воспринимать окружающий мир как единый «мир общения»;
- эффективно общаться с окружающим миром (людьми, природой, культурой) для успешной адаптации в обществе;
- сформировать и использовать свои коммуникативные и литературно-творческие способности;
- осваивать духовно-нравственные ценности при работе с текстами о мире, обществе, нравственных проблемах;

- стремиться совершенствовать свою речь и общую культуру;
- сформировать эстетические чувства при работе с поэтическими и прозаическими произведениями.

Метапредметные результаты

Учащийся научится:

- ориентироваться в пространстве учебника с помощью знаков навигации;
- понимать цели и задачи учебной деятельности;
- находить ответы на проблемные вопросы;
- самостоятельно оценивать свои достижения или промахи;
- пользоваться знаково-символическими средствами в учебных целях (схема речевого общения, рисунок-схема состава слова, рисунок-схема частей речи);
- пользоваться справочной литературой (словарями);
- развивать логическое мышление при сравнении различных языковых единиц (слово, словосочетание, предложение; главные и второстепенные члены предложения и др.) и при классификации языковых единиц по различным критериям;
- развивать речь при анализе художественных и научных текстов и при составлении собственных текстов различных видов.

Учащийся получит возможность научиться:

- делать самостоятельные выводы;
- находить выход из проблемных ситуаций;
- определять цель и дидактическую значимость предлагаемых учебных заданий;

- выступать в разных ролевых функциях (учитель — ученик), предусмотренных заданиями.

Предметные результаты

Развитие речи. Речевое общение

Учащийся научится:

- понимать, что язык является главным средством общения людей, помогающее выразить мысли и чувства;
- относиться к татарскому языку как к великой ценности и культурному достоянию народа;
- анализировать речевую модель общения: речь партнера (собеседника) по общению, цель и тему общения, его результат;
- понимать речевые задачи общения: что-то сообщить (проинформировать, известить), одобрить (поддержать, похвалить, согласиться, подтвердить), возразить (оспорить, покритиковать, убедить), объяснить (уточнить, побудить, доказать, посоветовать, воодушевить);
- выбирать языковые средства в зависимости от ситуации общения;
- контролировать и корректировать своё высказывание в зависимости от ситуации общения;
- правильно использовать в общении вспомогательные средства: мимику, жесты, выразительные движения, интонацию, логические ударения, паузы в соответствии с культурными нормами;
- различать диалогическую и монологическую речь;
- составлять диалоги, основанные на известных правилах продуктивного общения;
- составлять устные тексты различных типов: повествование, описание, рассуждение;
- пересказывать текст с помощью опорных слов, с ориентировкой на главную мысль высказывания;
- писать изложения по составленному плану;
- составлять рассказы по серии картинок, на предложенную тему, по личным впечатлениям.

Учащийся получит возможность научиться:

- совершенствовать свою устную речь на фонетическом, лексическом и синтаксическом уровнях;
- говорить выразительно, понятно, логично, чётко формулируя мысль в словесной форме; говорить связно в нормальном темпе, соблюдая необходимые нормы орфоэпии;
- делать полный и краткий пересказ текста;
- устранять в текстах шаблонные фразы и выражения, передавать своё отношение к высказанному;
- совершенствовать культуру речевого общения: соблюдать нормы речевого этикета, уметь выразить просьбу, пожелание, благодарность, извинение; уметь поздравить или пригласить друзей, вести разговор по телефону, правильно обратиться к собеседнику;
- соблюдать культуру письменного общения: писать буквы, предложения в соответствии с правилами русской графики и орфографии, соблюдать аккуратность в ведении записей, чёткость и аккуратность выполнения письменных работ.

Требование к уровню подготовки учащихся по предмету

Учащиеся должны знать:

— имена и фамилии 3—4 авторов и классиков русской литературы;
— 2—4 книги каждого писателя из рекомендованного списка для самостоятельного чтения;
— наизусть 7—8 стихотворений современных авторов и классиков русской и зарубежной литературы;
— имена и фамилии 7—8 писателей—авторов прочитанных произведений.

Учащиеся должны уметь:

— читать вслух бегло, осознанно, правильно в темпе чтения не менее 70 слов в минуту;

— читать про себя небольшой текст с последующим пересказом его содержания;

— читать текст выразительно, передавая свое отношение к прочитанному, выделяя при чтении важные по смыслу слова, соблюдая паузы между предложениями и частями текста;

— пересказывать содержание произведения подробно и выборочно;

— делить несложный текст на части;

— соотносить пословицы с содержанием произведения, находить его главную мысль;

— самостоятельно выбирать эпизоды, ситуации из произведения для ответа на вопросы и задания учебника; — рисовать словесные картины к художественным произведениям;

— находить в художественном тексте слова и выражения, с помощью которых изображены герои, события, природа;

— различать басню, рассказ, волшебную сказку, бытовую сказку и сказку о животных;

— выделять особенности стихотворных произведений — рифму, ритм;

— басня: герой басни, подразумеваемый смысл, нравоучение — мораль;

— ориентироваться в учебной книге, находить в ней произведение по его названию и фамилии автора, объединять произведения на определенную тему;

— различать художественные и научно-познавательные произведения;

— находить в произведении средства художественной выразительности (сравнения, эпитеты);

— найти книгу из рекомендованного списка литературы

Содержание учебного предмета

Развитие устной и письменной речи учащихся.

Виды речевой и читательской деятельности.

Восприятие речи на слух, понимание текста, ответы на вопросы по содержанию, умение задавать вопросы по содержанию прослушанного, определение последовательности событий.

Аудирование. Умение воспринимать на слух звучащую речь: чтение текста вслух учителем и одноклассниками, высказывания собеседников, адресованные себе вопросы. Понимание смысла звучащей речи: удержание обсуждаемого аспекта, способность отвечать на вопросы по ее содержанию и задавать собственные вопросы.

Чтение вслух. Укрепление чтения как основы для перехода от слогового чтения к чтению целыми словами, а также постепенного увеличения скорости чтения. Формирование мотива читать вслух в процессе чтения по ролям и чтения по цепочке. Освоение особенностей выразительного чтения (чтение отдельных предложений с интонационным выделением знаков препинания на начальном этапе, жанровые требования и ограничения самого читаемого текста: лирическое стихотворение читается не так, как былина, а гимн – не так, как колыбельная песенка или прибаутка, и т.д., и осознанный выбор подходящих к случаю интонации, тона, пауз, логических ударений).

Чтение про себя. Умение самостоятельно читать текст небольшого объема. Умение находить в изучаемом тексте необходимые сведения, а также умение находить в словарях нужные словарные статьи и извлекать из них требуемую информацию в рамках выборочного чтения.

Говорение. Освоение разновидностей монологического высказывания: в форме краткого или развернутого ответа на вопрос; в форме передачи собственных впечатлений, передачи жизненных наблюдений и впечатлений; в форме доказательного суждения с опорой на текст (зачитывание нужного места в тексте). Освоение особенностей

диалогического общения: умение слушать высказывания собеседника и выражать к ним свое отношение (согласие /несогласие). Умение спорить, опираясь на содержание текста. Этическая сторона диалогического общения – использование норм речевого этикета и воспитание сострадательного отношения к проигравшей в споре стороне.

Письмо (культура письменной речи.). Различение видов текста (текст-повествование, текст-описание, текст-рассуждение) и их практическое освоение в форме мини-сочинений; краткие сочинения по личным наблюдениям и впечатлениям; сочинения по живописным произведениям; письменное составление аннотаций к отдельным произведениям и сборникам произведений; обучение культуре предметной и бытовой переписки (написание писем и поздравительных открыток, формулы вежливости).

Работа с текстом художественного произведения. Анализ заголовка, анализ текста (через систему вопросов и заданий), определение его эмоционально-смысловых доминант (основная мысль в басне, главные переживания в лирическом стихотворении, противоположные позиции героев и авторский вывод в рассказе, основная интонация в колыбельной песне, былине, гимне и т.д.). Определение особенностей построения текста, выявление средств художественной выразительности. Умение определить характер героя (через его словесный портрет, анализ поступков, речевое поведение, через авторский комментарий), проследить развитие характера героя во времени, сравнительный анализ поведения разных героев. Обнаружение (с помощью учителя) авторской позиции в прозаических текстах и направления авторских переживаний в лирических текстах. В результате работы с текстом: умение выделять в тексте разные сюжетные линии; видеть разные точки зрения или позиции; устанавливать причинно-следственные связи в развитии сюжета и в поведении героев; понимать авторскую точку зрения; выделять основную мысль текста; обнаруживать выразительные средства.

Работа с учебными и научно-популярными текстами. Обучение структурированию научно-популярного и учебного текстов, выделению в тексте отдельных частей, ключевых слов, составлению плана пересказа.

Формирование библиографической культуры. Умение пользоваться аппаратом учебника (страницей

«Содержание» или «Оглавление», системой условных обозначений), навыки работы с дополнительными текстами и иллюстрациями. Представление о книге-сборнике, книге-произведении, о периодической печати, о справочной литературе. Систематическое использование словарей. Представление об алфавитном каталоге библиотеки. Практическое использование фондов школьной библиотеки в учебном процессе. Знакомство с книгой как с особым видом искусства, изучение ее элементов.

Внеклассное чтение. Организация подготовки учащихся к самостоятельному чтению книг, расширению и углублению читательского кругозора, познавательных интересов. Развитие устойчивого и осознанного интереса к чтению художественной литературы, знакомство с детской книгой как явлением культуры, ее структурой, видами, жанрами, темами.

Устное народное творчество. Широко используется как материал для обучения грамоте, родному языку и словесности. Систематизация знаний учащихся о малых фольклорных жанрах татарского народного творчества и понятии «устное народное творчество». Формирование элементов литературоведческих представлений. Представление о фольклорных произведениях. Жанровое разнообразие фольклорных произведений (докучная сказка; сказки о животных, волшебные и бытовые сказки; малые фольклорные формы: загадки, считалки, колыбельные песенки, пословицы и т.д.). Представление о жанрах басни (Басни – авторские произведения, укорененные в сказке о животных и в фольклорном мире ценностей.). Авторская литература: жанры рассказа и литературной сказки, авторская поэзия. Особенности стихотворного текста (ритм, рифма). Различение рифмы и понимание содержательности каждого конкретного вида рифмы. Освоение понятий «тема» и «основная мысль», а также «основное переживание» героя произведения. Практическое различение произведений разного жанрового характера (без освоения понятия «жанр»). Практическое освоение представления о сюжете и о бродячих сюжетах. Представление о герое произведения, об авторе-рассказчике. Практическое различение в текстах и уяснение смысла использования средств художественной выразительности: олицетворения, сравнения, гиперболы, контраста, звукописи, фигуры повтора.

Работа с текстами разных видов и жанров литературы. Определение принадлежности текста к фольклорному

миру или кругу авторских произведений. Понимание жанровых особенностей текста (волшебная сказка, докучная сказка, рассказ, колыбельная песенка, гимн и т.д.) Понимание разницы между художественным и научно-популярным текстами. Умение доказательно показать принадлежность текста к кругу художественных или научно-популярных текстов. Понимание отличий прозаического и поэтического текстов. Умение реконструировать (с помощью учителя) позицию автора в любом авторском тексте, а также понимать переживания героя (или лирического героя) в лирическом стихотворении.

Работа с произведениями разных видов искусства (литература, живопись, прикладное искусство, скульптура, музыка). Представление о литературе как об одном из видов искусства (наряду с живописью, музыкой и т.д.). Сравнение особенностей мировосприятия писателя, живописца и композитора. Сравнение произведений, принадлежащих к разным видам искусства.

Элементы творческой деятельности. Чтение художественного произведения (или его фрагментов) по ролям и по цепочке. Умение читать выразительно поэтический и прозаический текст. Умение осознанно выбирать интонацию, темп чтения и делать необходимые паузы в соответствии с особенностями текста. Умение рассматривать иллюстрации в учебнике, сравнивать их с художественными текстами. Практическое освоение малых фольклорных жанров (загадки, считалки, колыбельные песни), сочинение собственных текстов и инсценировка их с помощью выразительных средств (мимики, жестов, интонации). Способность устно и письменно (в виде высказываний и небольших сочинений) делиться своими личными впечатлениями.

Круг детского чтения. Произведения устного народного творчества. Малые жанры фольклора (прибаутки, считалки, скороговорки, загадки, заклички); народные сказки (докучные, сказки о животных, бытовые, волшебные); пословицы и поговорки. Авторские произведения, басни. Литературные авторские произведения. Произведения классиков отечественной литературы XIX–XX вв. (стихотворения, рассказы, волшебные сказки в стихах, повесть). Произведения классиков детской литературы (стихотворения, рассказы, сказки, сказочные повести). Произведения современной отечественной (с учетом многонациональности России) и зарубежной литературы (стихотворения,

рассказы, сказки, сказочная повесть). Разные виды книг: историческая, приключенческая, фантастическая, научно-популярная, справочно-энциклопедическая литература; детские периодические издания (детские журналы). В результате обучения на уровне начального общего образования будет обеспечена готовность школьников к получению дальнейшего образования на уровне основного общего образования и достигнут необходимый уровень их общекультурного и литературного развития.

Тематическое планирование с определением основных видов

№	Наименование разделов и тем	Всего часов
	3 класс	68
1.	Наши наблюдения и впечатления от увиденного.	15
2.	Все познается в сравнении	6
3.	Стараемся понять мечты людей	7
4.	Мы любим жизнь и людей	9
5.	Познаем философию жизни	7
6.	Мы любим юмор	5
7.	Как рождается герой?	8
8.	Сравниваем настоящее и прошлое	11

Аңлатма язуы

“Әдәби уку” укыту предметы ның эш программасы түбәндәге норматив документларга нигезләнеп төзелде:

1. РФ “Мәгариф турында”гы Законы (№273 –ФЗ 29.12.2012 ел);
2. РТ “Мәгариф турында”гы Законы (№68-ЗРТ 22.07. 2013 ел);
3. 06.10.2009 нчы елда РФ Мәгариф һәм Фән министрлыгы тарафыннан расланган “Гомуми башлангыч белем бирү федераль дәүләт стандартын гамәлгә кертү” турындагы боерыгына (Приказ №373);
4. “Татарстан Республикасы Зеленодол муниципаль районы Бишнә төп гомуми белем мәктәбе" муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесенең 2023-2024 нче уку елына укыту планы;
5. “Татарстан Республикасы Зеленодол муниципаль районы Бишнә төп гомуми белем мәктәбе" муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесенең Уставы
6. “Татарстан Республикасы Зеленодол муниципаль районы Бишнә төп гомуми белем мәктәбе" муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесенең педсовет утырышының 2023нче елның 31 августы 1нче № лы боерыгы белән расланган укытучының эш программалары турында нигезләмә;
7 Дәүләт стандартының Федераль компонентына нигезләнгән башлангыч мәктәпләрнең татар теле фәненнән үрнәк программасы.

Укыту предметына гомуми характеристика

Уку һәм сөйләм теле үстерү татар халык авыз иҗаты әсәрләре, татар язучыларының әсәрләрен өйрәнүне күз алдында тота.

Укучылар китап белән эшлиләр, үзләрен кызыксындырган китапны сайлап алырга өйрәнәләр. Яңа китаплар укучыларның чынбарлык, яшьтәшләренең тормышы, аларның дөньяга, хезмәткә, Туган илгә мөнәсәбәтләре турындагы белемнәрен тулыландырырга ярдәм итәләр.

Уку барышында баланың әхлакый-иҗтимагый һәм эстетик тәҗрибәсе байый һәм укучыда китап уку мөстәкыйльлеге формалаша.

Әсәр һәм китап белән эшләргә өйрәтүнең бәйләнештә алып барылуы әлеге программаның характерлы билгесе булып тора. Әсәрләрне өйрәнгәндә, һәрдаим әдәби, мәгълүмати балалар китабы белән эшләргә өйрәтү бара, мөстәкыйль укуга кызыксыну үстерелә. Курсны үзләштерү барышында кече яшьтәге мәктәп укучыларының коммуникатив культурасы үсә: диалог төзү, үз фикереңне башкаларга җиткерү, төрле төрдәге текстлар белән эшләү, төрле мәгълүмати чыганаклардан (сүзлек, энциклопедия) мөстәкыйль файдалану күнекмәләре формалаша. «Әдәби уку» дәресләрендә кече яшьтәге мәктәп балаларының әдәби белем бурычлары комлекслы хәл ителә: уку күнекмәләре формалаша, эмоциональ, эстетик һәм әдәби үсеш бурычлары хәл ителә. Чөнки уку бала өчен ул — эш тә, хезмәт тә, иҗат та, яңа ачышлар һәм үзбәя дә.

Әдәби уку-укыту методик комплекты «Перспектив башлангыч мәктәп» концепциясенә нигезләнә һәм түбәндә күрсәтелгән гомум дидактик бурычларны чишүгә юнәлтелә: укучы үзенә кирәкле информацияне «Эчтәлек» битенә карап таба белергә; исеме буенча текстның эчтәлеген күзалларга; күзәтү эшчәнлеген формалаштырырга; әдәби һәм сәнгать әсәрләреннән аерым детальләрне табып, барлык ваклыклары

белән сөйләп бирергә; аерым детальләргә нигезләнеп, таралган төрле мәгълүматларны берләштереп, бербөтен картина тудырырып гомумиләштерергә; «акыллы өлкәннәр» белән хат аша аралашу ихтыяҗы формалаштырырга өйрәнергә тиеш була.

Бала яшенә туры килә торган теоретик бурычлар:

Хайваннар турындагы әкият үзенчәлекләре белән таныштыру: татар халык әкиятләренең, бер яктан, башка халыкларның хайваннар турындагы әкиятләренә охшаш булуы (төп геройлары — хайваннар, еш кына бер үк төрле мөнәсәбәтләргә керәләр); икенче яктан, бер-берсеннән аерылалар (төп геройлар башка төрле хайваннар, бер-берсе белән мөнәсәбәтләре бөтенләй башка төрле); хайваннар турындагы автор әкиятләренең еш кына халык әкиятләренә нигезләнүе (башлангыч сыйныфларда әле автор әкиятләренә нигезләнүе термин буларак әйтелми); халык әкиятләрендә аерым хайваннарның патшалык итүе (баш булуы); хайваннар турындагы әкият героеның һәрвакыт көчсезләрне яклаучы гына түгел, еш кына хәйләкәр, тиктормас, көлкегә калучы икәнлеге турында төшенчә бирү. Тылсымлы әкиятләрнең кайбер үзенчәлекләре

белән таныштыру (мажаралы хәлләрнең, тылсымлы предметлар яки ярдәмчеләрнең булуы, әкияттә кабатлауларның булуы).
Әхлакый бурычлар:
Күзәтүчәнлек, хыяллана белүчәнлек, дуслар белән аралашу, ярата һәм яратыла белүнең байлык һәм рухи кыйммәт икәнлеге турында күзаллау булдыру.
Эстетик бурычлар:
Матурлык — ул сине чолгап алган тирәлек, бары тик аны күрә белергә генә кирәклеге турында төшенчә бирү.
Сөйләм телен үстерү бурычлары:
Текстта ориентлаша белергә өйрәтү: бүлекләрне өлешләргә бүлү, кирәкле урынны табып укып күрсәтү, хисләр белән белдерелгән өзекнең эчтәлеген ачыклау; әдәби әсәрләргә бәя биргәндә һәм сәнгать әсәрләрен караганда, предметка «синең карашың һәм бәяң — синең әсәрне аңлау идеяң» икәнлеген җайлап төшендерү.
Дәреслек һәм дәреслек-хрестоматия структурасы һәм идея эчтәлеге буенча бер-берсенә бәйләнеп килә. Мәсәлән, дәреслекнең «Белдекле Керпедә кунакта», «Белмәмештә кунакта», «Укымышлы Ябалак янында», «Аю өендә», «Күрү ноктасы», «Шагыйрь өчен табигать — серле һәм җанлы дөнья», «Кызык һәм көлкеле хәлләр» бүлекләренә дәреслек-хрестоматиянең «Хайваннар турындагы һәм тылсымлы әкиятләр», «Фантазия һәм ялган», «Чын һәм ялган байлык турында», «Күрү ноктасы», «Табигатьтә һәрнәрсә матур», «Көлкеле хәлләр сере» бүлекләре туры килә.
Әдәби уку курсының төп этик бурычлары:
Әхлак, экология, ватанпәрвәрлык мәсьәләләре дәреслектә турыдан-туры үгет – нәсихәт бирү, махсус кертү юлы белән хәл ителми, ә бәлки баланың табигать, тормыш-көнкүреш һәм яшәү тәҗрибәсенә нигезләнеп хәл ителә. Әдәби уку курсында яхшы булырга, комсызланмаска, көйсезләнмәскә, ялкауланмаска, әләкләшмәскә, өлкәннәргә һәрвакыт булышырга, яхшы укырга дигән төшенчәләр турыдан-туры бирелми, ә бәлки әдәби әсәрләр укып, кирәклене эзләп табып ,чагыштырып тормыш тәҗрибәсеннән чыгып, бала үзе нәтиҗә ясый. Укучы беренчел билгеләргә генә карап ашыгыч нәтиҗә ясамаска, дөньяның бик катлаулы икәнлеген аңларга өйрәнә. Туган илгә мәхәббәт, Ватан алдында җаваплылык хисләре коры сүзләр аша гына бирелми. Туган як табигатенә соклану, халыкның үткән тарихы белән горурлану,

Ватанның тарихи һәйкәлләренә хөрмәт, туган телнең бихисап мөмкинлекләренә гаҗәпләнү, тарихи шәхесләргә тиңләшергә теләү хисләре аша күрсәтү.

Башлангыч сыйныфта предметны өйрәнүнең максатлары һәм бурычлары

Курсның максаты — укучыга китап укучы булырга, әдәбият дөньясының бай мирасын үзләштерергә, аның китап уку тәҗрибәсен баетырга ярдәм итү. Китап уку күнекмәләрен үстерү телдән һәм язма сөйләмнең төп төрләрен үзләштерүне: әсәр текстын аңлау сәләтен, әдәби сүзне тыңлау һәм ишетүне, эчтән һәм кычкырып укуны, текстны фактлар дәрәҗәсендә генә түгел, мәгънәсе буенча аңлауны, (үз фикереңне, эмоциональ мөнәсәбәтеңне белдерә белүне); укыганны хәтердә яңадан булдыруны (геройлар, вакыйгаларны күз алдына китерү) һәм әсәр текстын төрле вариантта — тулы итеп, сайлап алып, кыскача, вакыйгаларны үзгәртеп, иҗади сөйләп бирүне тәэмин итүне күз алдында тота.

Әдәби уку курсының бурычлары:

укучының әдәби әсәрне тулысынча аңлап кабул итүен, текстны һәм аның әдәби формалары үзенчәлекләрен аңлауны тәэмин итү;

укучыларны язучы фикерен аңларга, үз фикерләрен булдырырга, аларны формалаштырырга һәм аңлатып бирә белергә өйрәтү (китап укучы позициясе булдыру);

кычкырып, эчтән, сәнгатьле итеп уку күнекмәләрен камилләштерү; укуның төп төрләреннән (танышу максатыннан, өйрәнү максатыннан, эзләнү, карап чыгу максатыннан) файдалана белү;

уку процессында укучыларны иҗади эшчәнлеккә җәлеп итү, парлап һәм төркемдә эшләргә өйрәтү;

әдәбиятны сүз сәнгате буларак аңлау өчен кирәкле әдәби (литературоведческие) күзаллауны формалаштыру;

әдәби киңлек (пространство) булдыру, аңлап уку һәм универсаль уку эшчәнлеге формалаштыру шартларын тәэмин итүче, укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә һәм яшь үзенчәлекләренә туры килә торган уку тирәлеген киңәйтү.

Әдәби әсәрләр ярдәмендә балаларда әхлак тәрбиясе булдыру; яхшылык, дуслык, дөреслек һәм җаваплылык турында күзаллау формалаштыру; күпмилләтле Россия халыклары һәм татар халкы мәдәниятенә кызыксыну һәм хөрмәт тәрбияләү.

Уку фәненең уку планында тоткан урыны

Әдәби уку 3 сыйныфта атнага 2 сәг исәбеннән- 68 сәг (34 уку атнасы) укытыла

Укытуның планлаштырылган нәтиҗәләре

3 сыйныф

Шәхси нәтиҗәләр:

-уку ролен аңлау; танып-белү һәм коммуникатив бурычларны үтәү өчен укый белү күнекмәсеннән файдалану;

-уку бурычын аңлый һәм куя белү, бу бурычны үтәү алымнарын билгеләү, үзэшчәнлек нәтиҗәләрен үрнәк буенча чагыштырып, үзконтроль һәм -үзбәя үткәрү, төгәлсезлекләр һәм хаталарны табу, үзэшчәнлек нәтиҗәләре буенча өстәмәләр һәм төзәтүләр кертү;

-уку бурычыннан чыгып, уку төрен (танышу максатыннан яки беренчел, өйрәнү максатыннан, эзләнү яки карап чыгу максатыннан) билгеләү;

-укыганда һәм тыңлаганда, төрле төрдәге текст эчтәлеген үзләштерү (темасын билгеләү, әсәрнең төп уен аңлау, текстны мәгънәле кисәкләргә бүлү һәм план төзү, автор уен аңлау, эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү);

-әсәр, герой һәм аларның кыланышлары, эш-гамәлләре турында сөйләү өчен план төзегәндә, төп һәм өстәмә мәгълүматларны (информацияне) билгеләү;

-эчтәлек сөйләүнең төрле төрләрен кулланып, укылган һәм тыңланган әсәрнең спецификасын саклап, эчтәлекне сөйләү;

Метапредметлы нәтиҗәләр:

-әдәби әсәр геройларының эш-гамәлләре үрнәгендә, рухи-әхлакый, эстетик, мораль-эстетик кыйммәтләрне үзләштерү; әдәби әсәрне анализлаганда, автор позициясен аңлату һәм үз фикереңне белдерү;

-фикерне ирекле формада әйтү һәм дәлилле итеп төзү, нинди тыңлаучы булуын искә алып һәм сөйләү максатын истә тотып, фикерне тулы һәм төгәл итеп белдерү;

- әңгәмәдәшнең фикеренә ихтирам белән карап, әсәр, геройлар һәм аларның эш-гамәлләре турында оештырылган диалог яки дискуссиядә (сөйләшүдә) катнашу;

-геройларның эш-гамәл мотивын билгеләү, әхлак кагыйдәләре нормаларыннан чыгып, аларның эш-гамәлләренә бәя бирү;

-әсәрләрне һәм китапларны темасы, жанры, авторга мөнәсәбәте буенча төркемләү;

-фольклор һәм автор әсәрләрен чагыштыру, аларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләү;

-чәчмә әсәрне шигъри, фәнни-популяр әсәрне әдәби әсәрдән аера белү;

-кече фольклор жанр әсәрләрен төзелешләре ягыннан чагыштыру; әдәби төшенчәләрне сөйләмдә куллану;

-мөстәкыйль иҗади эшчәнлек бурычын аңлау һәм формалаштыру;

-уку эшчәнлеген мәгълүмат алу һәм шәхси танып белү таләпләрен канәгатьләндерү чарасы буларак кабул итү;

-практик юнәлештәге биремнәрне үтәү, өйрәнелә торган тексттан кирәкле информацияне (мәгълүматны) табу; эчтәлек һәм тел үзенчәлекләрен бәяләү;

Предметлы нәтиҗәләр:

-практик юнәлештәге биремнәрне үтәү, өйрәнелә торган тексттан кирәкле информацияне (мәгълүматны) табу; эчтәлек һәм тел үзенчәлекләрен бәяләү;

-әсәр текстында вакыйгалар эзлеклелеген билгеләү һәм сәбәп-нәтиҗә бәйләнешен анализлау;

-әсәр, геройлар һәм аларның эш-гамәлләре турында булган төп һәм өстәмә мәгълүматны билгеләү;

-текстта бирелгән информацияне аңлау, аның нигезендә таблица һәм схемалардагы җитешсезлекләрне тулыландыру;

-китапта ориентлашу (эчтәлек, кереш һәм йомгаклау сүзләреннән файдалану);

-яшь үзенчәлекләренә туры килгән сүзлек һәм белешмәләрдә ориентлашу;

-уку ролен аңлау; танып белү һәм коммуникатив бурычларны үтәү өчен укый белү күнекмәсеннән файдалану;

Фәнне үзләштерүнең планлаштырылган нәтиҗәләре

3 сыйныф укучылары белергә тиеш:

-2–3 татар классигының исемен;

-2–3 хәзерге заман язучысы яки шагыйренең исемен, язган әсәрләрен һәм аларның эчтәлеген;

-үзенә иң ошаган авторның берничә әсәрен;

-сүзлекләр белән мөстәкыйль эшләү;

-аңлап, йөгерек уку күнекмәләре булдыру;

-дәреслектә оста ориентлашу;

-әсәрдән өзекләр китереп, аннотацияләр язу;

-уку елында өйрәнелгән әдәби әсәрләрнең исемен, авторын, эчтәлеген;

-1–2 балалар журналын, аның бүлекләрен;

-теге яки бу авторларның китапларын (бирелгән исемлек буенча, чыгыш әзерләү өчен) мөстәкыйль рәвештә китапханәдә сайлый белү, китап -элементлары буенча аның эчтәлеген ачыклау;

-сайланган әсәрләрне мөстәкыйль уку.

-укылган әсәрдән чагыштыру, җанландыру таба белергә;

-аңлап, йөгерек укый;

-фольклор әсәрләрен тану, автор әсәрләре белән уртаклыгын, аермасын билгеләү;

-теге яки бу авторларның китапларын (бирелгән исемлек буенча, чыгыш әзерләү өчен) мөстәкыйль рәвештә китапханәдә сайлый белү, китап -элементлары буенча аның эчтәлеген ачыклау;

3 сыйныф укучылары ия булырга тиешле күнекмәләр:

-шигырьләрне сәнгатьле итеп уку;

-әсәрнең мәгънәви кисәкләре арасындагы бәйләнешләрне ачыклау, төп фикерне билгеләү һәм аны үз сүзләре белән әйтеп бирү;

-тылсымлы һәм хайваннар турындагы әкиятләрне аера белү;

-төрле авторларның 6–8 әсәрен яттан белү;

- әсәрләрнең геройларына характеристика бирү, чагыштырулар;

-авторның үз героена мөнәсәбәтен билгеләү;

-яраткан әдәби герое турында сөйли белү;

-дәреслектә дөрес ориентлашу, китапның элементларын төгәл билгеләү, авторын, исемен, эчтәлек язылган битен табу, иллюстрацияләр белән эшли белү;

-текстның темасын, төп фикерен табу, текстны мәгънәви кисәкләргә бүлү, текстның планын төзү, тулы һәм кыскача эчтәлекне бирә белүләренә ирешү

-әсәрдәге геройлар турында үз фикерләрен әйтә белүләренә ирешү, геройларның характерын ачыклау, чагыштыру;

-сайлап алып, әсәрне яки бер өзекне яттан өйрәнү; ныгыту;

- тематик, монографик әсәрләр җыентыклары төзү .

Эш программасының төп эчтәлеге

3 сыйныф

Халык авыз иҗаты һәм әдәбият
Иң яхшы дару. Әкият. Көрән төстәге пингвин баласы. Әкият. Әтәч таңда нигә кычкыра .Әкият. Куянның колагы нигә озын
Класстан тыш уку. Мәкальләр

Әкиятләр уку. Җәнлекләр патшасы. Әкият. Комсызлык бәласе. Әкият. Сырны ничек бүлгәннәр? Әкият.

Әсәрнең эмоциональ тоны

Н.Сладков Күзалдавычлар. Л.Лерон Мәче малае Шукбай. Г.Бәширов Беренче кар. Таиб Яхин Карга белән Төлке. Габдулла Шамуков Карга белән Төлке. М.Гафури Ике Чебен. Герой ничек туа?

Класстан тыш уку. Г.Тукай Аккош, Чуртан һәм Кыскыч.

Әдәби сәнгатьлелек чаралары

Н.Сладков Кем остарак. А.Гыймадиев Шәмси маҗаралары. Н.Гыйматдинова Болын патшасы. Ф.Яруллин Тылсымлы ачкыч. Г.Хәсәнов Май.

Әдәби жанрлар

Л.Лерон Хыял. А.Гыйләҗев Суык Класстан тыш уку. Эзоп Давыл һәм Кояш. Л.Толстой Зирәк Чәүкә. Ә.Исхак Карт имән белән яшь егет.

Хикәя

Б.Рәхимова Шук болытлар, батыр җил, якты кояш. Ф.Хөсни Яфраклар коелганда. Г.Остер Серне ачты. В.Нуриев Кем катырак суга? В.Нуруллин Бүреләр үгез һәм без. Г.Ахунов Канатлар кая илтә?

Шигырь

Б.Рәхмәт Иң күңелле чак. М.Галиев Җиләктән кайтканда. Г.Паушкин Кыш. Р.Фәйзуллин Тугайда. Р.Гыйззәтуллин Батырлык. Р.Вәлиев Барысын да яратам.

Класстан тыш уку. Р.Вәлиева Яңгыр белән Кояш. Ш.Галиев Иншаның файдасы. Р.Вәлиева Көчле укучы. И.Юзеев Хатасыз ничек язарга. Р.Фәйзуллин Ничек яхшы булырга. Г.Морат Тиргиләр. М.Мирза Язның тәүге көннәре. Р.Фәйзуллин Онытма син. Ф.Кәрим Ант.

Тематик планлаштыру

	3 сыйныф	68 сәг.
1.	Күзәтәбез һәм тәэсирләр белән уртаклашабыз	15
2.	Чагыштырулар серенә төшенәбез	6
3.	Кешеләрнең хыялларын аңларга тырышабыз	7
4.	Ярату турында	9
5.	Хикмәтле тормыш тәҗрибәсе туплыйбыз	7
6.	Көлке серләрен эзлибез	5
7.	Герой ничек туа?	8
8.	Үткәннәр белән хәзергәне чагыштырабыз	11

Норма оценивания\ Бәяләү критерияләре

Тестлар түбәндәгечә бәяләнә:
“5” ле – 95-100% үтәлсә
“4” ле – 80- 94 % биремнәргә җавап бирелсә
“3” ле – 51-79% биремнәр үтәлсә
“2” ле – дөрес җавап 51% тан ким булса.

Диалогик сөйләмне бәяләү:

Бирелгән ситуация яки лексик тема буенча әйтелеше һәм грамматик төзелеше ягыннан дөрес, эчтәлеге ягыннан эзлекле һәм тулы диалогик сөйләм төзегәндә, «5»ле куела.

Бирелгән ситуация яки лексик тема буенча репликаларның әйте¬лешендә һәм аерым сүзләрнең грамматик формаларында 2 — 3 хата җибәреп, эчтәлеге ягыннан эзлекле диалогик сөйләм төзегәндә, «4»ле куела.

Өстәмә сораулар ярдәмендә генә әңгәмә кора алганда, репликаларның әйтелешендә һәм сүзләрнең грамматик формаларында 4 — 6 хата җибәреп, эчтәлеге ягыннан эзлексез диалогик сөйләм төзегәндә, «3»ле куела.

Бирелгән ситуаиия яки лексик тема буенча диалог төзи алмаганда, «2»ле куела.

Монологик сөйләмне бәяләү:

Әйтелеше һәм грамматик төзелеше ягыннан дөрес һәм эчтәлеге ягыннан тулы, эзлекле монологик сөйләм өчен «5»ле куела.

Аерым сүзләрнең әйтелешендә, грамматик формаларында яки җөм¬лә төзелешендә 2 — 3 хатасы булган, эчтәлеге ягыннан тулы монологик сөйләм өчен «4»ле куела.

Сүзләрнең әйтелешендә, җөмлә төзелешендә 4 — 6 хаталы, эчтәлеге ягыннан эзлекле булмаган монологик сөйләм өчен «3»ле куела.

Лексик темага монолог төзи алмаганда, «2»ле куела.

Ишетеп аңлауны бәяләү:

Тыңланган татар сөйләмен тулаем аңлап, төп эчтәлеген сөйләп бирә алганда, «5»ле куела.

Тыңланган татар сөйләмен аңлап, эчтәлеген якынча дөрес сөйли алганда, «4»ле куела.

Тыңланган татар сөйләмен аңлап, эчтәлеген өлешчә генә сөйли алганда, «3»ле куела.

Тыңланган татар сөйләменең эчтәлеген тулаем аңламаганда, «2»ле куела.

Укуны бәяләү:

Текстның эчтәлеген тулаем аңлап, сәнгатьле итеп укыганда, «5»ле куела.

Текстның эчтәлеген аңлап, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп укыганда, әмма 2—3орфоэпик хата (авазларның әйтелешен бозу, басымны дөрес куймау, интонацияне сакламау) булганда, «4»ле куела.

Текстның эчтәлеген өлешчә аңлап укыганда, 4 — 6 тупас орфоэпик хата булганда, «3»ле куела.

Текстның эчтәлеген тулысынча аңламыйча, орфоэпик кагыйдәләрне бозып укыганда, «2»ле куела

Методическое обеспечение\Методик кулланма

1**.** Сафиуллина Г.М. Һ.б., рәссамы Ризаева Ф. Әдәби уку: татар телендә башл.гомуми белем бирү мәктәбенең 3 нче сыйныфы өчен дәреслек. 3 кисәктә
2. Сафиуллина Г.М. Һ.б., рәссамы Ризаева Ф. Әдәби уку**:** мөстәкыйль эш дәфтәре :татар телендә башл.гомуми белем бирү мәктәбенең 3 нче сыйныфы өчен дәреслек - практикум.
3. Сафиуллина Г.М. Һ.б.,: татар телендә башл.гомуми белем бирү мәктәбенең 3 нче сыйныфында эшләүче укытучылар өчен дәреслек.

Өстәмә:

1. Вагыйзов С. Г. “Кызыклы грамматика”- Казан: “Мәгариф”
2. Минһаҗева Л. И. “Балалар фольклоры” - Казан: “Хәтер” - 2009.
3. Нәкый Исәнбәт “Татар халык табышмаклары” - Яр Чаллы: “Идел-йорт” - 2002.
4. Нәкый Исәнбәт “Татар халык мәкальләре” - Яр Чаллы: “Идел-йорт” - 2003.

Укучылар өчен тәкъдим ителә торган әдәбият исемлеге:

1.Ганиев Ф.Ә.Татар теленең аңлатмалы сүзлеге – Казан:”Матбугат йорты”нәшрияты, 2005.

Дидактик материаллар:

1. Зарипов Эрот “Татар язучыларының һәм шагыйрьләренең портретлары”-Казан “Хәтер” нәшрияты- 2003

Мәгълүмати-электрон ресурслар:

1. Валиева Л.Ф., Җәлилова Г. И. сайтлары.
2. balarf.ru/
3. gzalilova.narod.ru/present_tat.htm
4. belem.ru
5.org.com
6.edu.tatar.

Укыту процессының матди-техник тәэмин ителеше:

I.Техник чаралар:Видеопроектор, экран, ноутбук, аудио дисклар.

Лист корректировки\Төзәтмәләр кертү бите.

Название раздела, темы\Бүлек, теманың исем	Причина корректировки/ Төзәтмәләр кертү сәбәбе	Корректирующие мероприятия\Төзәтмә кертү чаралары	Дата проведения \ Үткәрү вакыты	
			План	Факт